

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16 -2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
бізнесу та сфери обслуговування
30 серпня 2023 р.,

протокол № 05

Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТУРИЗМОЗНАВСТВА»

для студентів освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Схвалено на засіданні кафедри
туризму та готельно-ресторанної
справи

28 серпня 2023 р.,

протокол № 07

Т.в.о. завідувача кафедри

Галина ТАРАСЮК

Гарант освітньо-професійної
програми

Альона КЛИМЧУК

Розробники: доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Анна ІВАЩЕНКО, асистент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Діна ЯРМОЛЮК

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 241 «Готельно-ресторанна справа»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Загальна кількість годин — 120 год.		Семестр	
		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції	
		32 год.	-
		Практичні, семінарські	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
56 год.	-		
		Вид контролю: <u>залік</u>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – отримання студентами необхідних знань з наукових основ туризмознавства, а також у формуванні умов для здійснення оцінки туристичних ресурсів, функцій туризму, передумов здійснення туристичної діяльності.

Завданнями вивчення дисципліни полягають у вивченні основних теоретичних положень дисципліни, а також вироблення навичок вибору нових форм та методів здійснення туристичної діяльності при створенні цілісної, ефективної та гнучкої системи управління в рекреаційній сфері в умовах розвитку ринкової економіки.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких **компетенцій**:

- Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння предметної області своєї професії.
- Здатність орієнтуватись в організації туристично-рекреаційного простору.
- Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
- Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
- Здатність працювати у полікультурному середовищі.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних загальних та фахових **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»:

ЗК 01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки в технологій, вести здоровий спосіб життя;

ЗК 02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 07. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

СК 03. Здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 14 / 4</i>

СК 16. Здатність застосовувати міжнародний досвід збільшення туристично-рекреаційного потенціалу регіону;

Програмні результати навчання:

ПРН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук;

ПРН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;

ПРН 24. Організовувати та просувати на ринку якісне споживання додаткових готельних послуг (екскурсійних, рекреаційних);

ПРН 25. Знати і розуміти особливості туристично-рекреаційного потенціалу регіону, вміти розробляти, просувати та реалізовувати продукт для розвитку інфраструктури.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 5

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні засади вивчення туризму та туристично-рекреаційних ресурсів.

Тема 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ.

Періодизація історії туризму. Подорожі та мандрівки в епоху стародавнього світу. Подорожі епохи середньовіччя. Подорожі й туризм у XVII-XVIII ст.

Тема 2. СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ТУРИЗМ.

Друга половина XX ст. - сучасний етап історії світового туризму. Міжнародне туристичне співробітництво. Світові туристичні регіони.

Тема 3. ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.

Мандрівництво як джерело зародження туризму в Україні. Український туризм у XIX – першій половині XX ст. Зародження організованих форм. Туризм в Україні в 70-80-ті роки XX ст. Туризм в Україні на сучасному етапі.

Тема 4. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ.

Поняття та функції туризму. Функції туризму в суспільстві.

Тема 5. СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ.

Умови та фактори розвитку туризму. Туризм і сфера послуг. Правові засади діяльності туристичних організацій.

Тема 6. ФОРМИ ТА ВИДИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Форми та види туризму. Види маршрутів і турів. Програми перебування туристів.

Тема 7. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ.

Агент по організації туризму. Екскурсовод і гід-перекладач. Менеджер туризму. Професійна етика у туристичній діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Розвиток туристичної індустрії. Проблеми і перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства на сучасному етапі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 6

Тема 8. СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ТУРИЗМІ.

Суть, типи і напрями маркетингових досліджень в туризмі. Етапи маркетингових досліджень. Форми організації маркетингових досліджень в туризмі.

Тема 9. ЦІНОУТВОРЕННЯ В ТУРИЗМІ.

Ціна в комплексі маркетингу туристичного підприємства. Фактори та цілі ціноутворення. Методи ціноутворення в туризмі. Вибір та реалізація цінової стратегії.

Тема 10. ФОРМУВАННЯ ЗБУТОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.

Канали збуту туристичного продукту. Вибір посередників та напрямки співпраці з ними. Планування маркетингової діяльності в туризмі.

Тема 11. ОСНОВИ ТУРОПЕРЕЙТИНГУ.

Організація роботи туристичної фірми. Технологія організації туристичної подорожі.

Тема 12. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Договірні стосунки в туризмі. Туристичні документи. Туристичні формальності.

Тема 13. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА. Екскурсія як вид туристичної діяльності. Класифікація екскурсій. Методика створення екскурсії. Методика проведення екскурсії. Техніка проведення екскурсії.

Тема 14. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИЗМУ.

Права та обов'язки туристів. Претензійна робота в сфері туризму. Страхування в туризмі.

Тема 15. БЕЗПЕКА ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ.

Безпека туристичних подорожей як умова їх організації та здійснення. Фактори ризику в туризмі. Туризм і довкілля.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Кредитні модулі	Змістові модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
№ 1	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення туризму та туристично-рекреаційних ресурсів				
	Тема 1. Історія розвитку світового туризму	12	4	4	4
	Тема 2. Сучасний світовий туризм	6	2	2	2
	Тема 3. Історія туризму в Україні	12	4	4	4
	Тема 4. Основні теоретичні поняття та їх визначення	6	2	2	2
	Тема 5. Соціальні та правові основи розвитку туризму	6	2	2	2
	Тема 6. Форми та види туристичної діяльності	6	2	2	2
	Тема 7. Професійна діяльність у туристичній галузі	12	4	4	4
	Разом змістовий модуль 1	60	20	20	20
№ 2	Змістовий модуль 2. Розвиток туристичної індустрії. Проблеми і перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства на сучасному етапі				
	Тема 8. Система маркетингових досліджень в туризмі	6	2		4
	Тема 9. Ціноутворення в туризмі	6	-	2	4
	Тема 10. Формування збутової стратегії туристичними підприємствами	6	-	2	4
	Тема 11. Основи туроперейтингу	8	2	2	4
	Тема 12. Нормативні документи в туристичній діяльності	10	2	2	6
	Тема 13. Основи екскурсознавства	8	2	2	4
	Тема 14. Економіко-соціальні особливості туризму	8	2	2	4
	Тема 15. Безпека туристичних подорожей	8	2		6
Разом змістовий модуль 2	60	12	12	36	
	ВСЬОГО	120	32	32	56

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 8

5. Темы практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку світового туризму	4
2.	Сучасний світовий туризм	2
3.	Історія туризму в Україні	4
4.	Основні теоретичні поняття та їх визначення	2
5.	Соціальні та правові основи розвитку туризму	2
6.	Форми та види туристичної діяльності	2
7.	Професійна діяльність у туристичній галузі	4
8.	Ціноутворення в туризмі	2
9.	Формування збутової стратегії туристичними підприємствами	2
10.	Основи туроперейтингу	2
11.	Нормативні документи в туристичній діяльності	2
12.	Основи екскурсознавства	2
13.	Економіко-соціальні особливості туризму	2
РАЗОМ		32

6. Темы самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку світового туризму	4
2.	Сучасний світовий туризм	2
3.	Історія туризму в Україні	4
4.	Основні теоретичні поняття та їх визначення	2
5.	Соціальні та правові основи розвитку туризму	2
6.	Форми та види туристичної діяльності	2
7.	Професійна діяльність у туристичній галузі	4
8.	Система маркетингових досліджень в туризмі	4
9.	Ціноутворення в туризмі	4
10.	Формування збутової стратегії туристичними підприємствами	4
11.	Основи туроперейтингу	4
12.	Нормативні документи в туристичній діяльності	6
13.	Основи екскурсознавства	4
14.	Економіко-соціальні особливості туризму	4
15.	Безпека туристичних подорожей	6
РАЗОМ		56

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 9

6. Завдання для самостійної роботи

Формами організації самостійної роботи студентів при вивченні матеріалу дисципліни є:

- опрацювання основ лекційного матеріалу;
- підготовка до поточного контролю теоретичних знань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед заліком;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання з підготовкою письмових звітів.

Перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання:

Тема 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ.

Подорожі та мандрівки в епоху стародавнього світу.

Тема 2. СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ТУРИЗМ.

Світові туристичні регіони.

Тема 3. ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.

Туризм в Україні в 70-80-ті роки ХХ ст.

Тема 4. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ.

Функції туризму в суспільстві.

Тема 5. СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ.

Туризм і сфера послуг.

Тема 6. ФОРМИ ТА ВИДИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Види маршрутів і турів.

Тема 7. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ.

Професійна етика у туристичній діяльності.

Тема 8. СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ТУРИЗМІ.

Форми організації маркетингових досліджень в туризмі.

Тема 9. ЦІНОУТВОРЕННЯ В ТУРИЗМІ.

Вибір та реалізація цінової стратегії.

Тема 10. ФОРМУВАННЯ ЗБУТОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 10

ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.

Вибір посередників та напрямки співпраці з ними.

Тема 11. ОСНОВИ ТУРОПЕРЕЙТИНГУ.

Технологія організації туристичної подорожі.

Література: 16, 17, 18, 25

Тема 12. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Туристичні документи.

Тема 13. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА.

Класифікація екскурсій.

Тема 14. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИЗМУ.

Права та обов'язки туристів.

Тема 15. БЕЗПЕКА ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ.

Туризм і довкілля.

7. Індивідуальні завдання

Виконання за обраною темою одного з таких завдань: есе; реферату; звіту про індивідуальне навчальне дослідження; аналітичного огляду наукових публікацій у фахових журналах та інших виданнях за темою; анотованого списку публікацій у фахових періодичних виданнях до теми; анотованого списку літературних джерел до теми, які є у фондах бібліотеки університету; анотованого каталогу Інтернет-сайтів, де міститься інформація для вивчення обраної теми.

Теми для виконання індивідуальних завдань:

1. Сутність і характер подорожей в епоху Середньовіччя, їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського.
2. Ф. Бекон «Про подорожі».
3. Походження терміну «туризм».
4. Історія розвитку туризму в Україні.
5. Класифікація туристичної діяльності.
6. Геополітичні чинники розвитку туризму.
7. Чинники природної привабливості території для туризму.
8. Критерії виокремлення основних видів туризму.
9. Економічна оцінка природних та історико-культурних туристичних ресурсів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 11

10. Інфраструктура туризму.
11. Людські ресурси в туризмі.
12. Інформаційні та інформаційно-віртуальні туристичні ресурси.
13. Рекреаційний туризм.
14. Діловий туризм.
15. Релігійно-паломницький туризм.
16. Сентиментальний туризм.
17. Туристичне районування світу.
18. Туристичне районування України.
19. Проблеми дефініції туристичних районів різного таксономічного рангу.
20. Єврорегіони та їхня роль у міжнародній туристичній інтеграції.
21. Безпека туристичної подорожі.
22. Специфічні чинники ризику в туризмі.
23. Сутність і структура маркетингового дослідження туризму.
24. Сегментація туристичного ринку.
25. Кон'юнктура туристичного ринку.
26. Життєвий цикл туристичного продукту.
27. Мотивація і поведінка споживачів туристичного продукту.
28. Значення інформаційних систем управління в туристичній галузі.
29. Комп'ютер у готельному господарстві.
30. Проблеми інвестиційної діяльності у туризмі.
31. Ефективність інвестиційних проектів у туризмі.
32. Міжнародне регулювання туристичної діяльності.
33. Роль та значення Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО).
34. Проблеми регулювання туристичної діяльності в Україні.
35. Туризм як чинник сталого розвитку суспільства.
36. Концепція системності та модель рекреаційної системи.
37. Концепція розвитку туризму як зустрічі культур.
38. Концепція туристичної урбанізації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 13

Шкала оцінювання

За шкалою	Залік	Бали
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 14

10. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про туризм» від 18.11.2003 р. із змінами // ВВР. – URL : www.rada.gov.ua.
2. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 р. №29/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №25. – Ст. 191.
3. Килимистий С.М. Анімація в туризмі: Навчальний посібник. – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
4. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) – К.: Альтерпрес, 2002.-436с.
5. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Навчальний посібник. – 2-е вид., випр. та доп. – К. Вид-во ФПУ, 2006. – 76 с.

Допоміжна література

6. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. К.: Знання, 2006. 575 с.
7. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2008. 354 с.
8. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні : Навч. посібник. К. : Вища школа, 2002. 195с.
9. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія екскурсійної справи в Україні. К.: Вища школа, 2004. 195 с.
10. Халовой Дж.К., Тейлор Н. Туристичний бізнес: Пер с 7-го англ. изд. К.: Знання, 2007. 318 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

11. Всесвітній економічний форум (англ.) URL: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>
12. Всесвітня рада з туризму і подорожей (The World Travel & Tourism Council) (англ.) URL: http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Data_Search_Tool/index.php
13. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua>
14. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО (англ.) URL: <http://whc.unesco.org>
15. The World Factbook ЦРУ США (англ.) URL: <http://www.cia.gov>
16. World Tourism Organization UNWTO URL: <http://www2.unwto.org>